

Ett barns stora ensamhet

Glaspojken är **Zanyar Adamis** självbiografiska skildring om sitt liv fram till elva års ålder sett ur ett barns ögon.

Zanyar Adami föds 1981 som son till två kurdiska gerillasoldater. Modern har med en exceptionell begåvning studerat engelska vid universitetet i Tabriz och erbjudits en doktorandtjänst i USA. Men den gryende revolutionen och kampen sveper med henne och hon återvänder i stället till hemstaden som lärare och aktivist på en flickskola. När shahen faller öppnas fängelserna i den lilla tidsficka som uppstår innan Khomeinis islamister belägrar landet.

Zanyars blivande far, frigges utmärglad och svårt tortyrskadad efter åratal i isoleringscell för sin politiska övertygelse. Föräldrarna möts, tycke uppstår och klädda i gerillauniformer med sina gevär på axeln utbyter de ringar. Allt mot de förfärade morföräldrarnas vilja. Deras förstfödda kunde väl fått något bättre än en fängelsekund är deras omdöme.

Zanyar föds mitt i kampen, i en lerhydda i bergen och forslas därefter snabbt till gerillans provisoriska sjukhus. Det upptäcks tidigt att pojken har blödarsjuka som utan vård kan innebära döden. Han lämnas i det närmaste nyfödd hos sina morföräldrar och morbröder, den yngste endast två dagar äldre än han själv. Modern blir snabbt gravid igen och Zanyar får en lillasyster.

En rik farbror till fadern erbjuder familjen både lägenhet och trygg försörjning men föräldrarna avböjer. Deras ideal är inte till salu, de kan inte lämna den kamp de bägge är beredda att dö för. Även detta barn lämnas därför bort, mindre än en månad gammal, till en barnlös sysling.

Ganska snart tvingas Zanyar och hans nya familj fly kriget från Iran till Irak. Där bor de i ett stall och lyckas överleva både bombanfall och svält. Ibland blir hungern så

svår att de äter jord på bakgården. Föräldrarnas besök är korta och sporadiska.

"Mamma går med lätta steg i sin gröna uniform och ett hölster på höften. Geväret på axeln förlägger hon aldrig, hon vårdar sitt vapen ömmare än mig" konstaterar en längtande Zanyar.

Så småningom lyckas föräldrarna skicka pojken till Sverige där han som ensamkommande femåring hamnar hos ytterligare en fosterfamilj. Efter ett år som ensam i Sverige anländer föräldrarna och Zanyar kan återförenas med dem.

Men ingenting blir som han hoppats och drömt om. Föräldrarna är trasiga och skadade av kriget, nedbrutna och förtvivlade över att ha lämnat Zanyars syster kvar i Kurdistan. Det finns inte riktigt plats för honom. Han för en enveten och stundtals hopplös kamp för att bli sedd av föräldrarna och känna sig älskad.

Det här är en sann berättelse om livsgnista, utsatthet, svek och längtan. Men allra mest om ett litet skyddslöst barns stora ensamhet. Det märks tydligt i texten att författaren också är filmregissör. Scenerna är knivskarpa och omöjliga att värja sig mot. Några bilder har etsat sig särskilt kvar på näthinnan. Som när morfadern plötsligt släpper Zanyars hand mitt i ett skrämmande torgvimmel och låter honom "kidnappas" av främmande män. En annan är när han inser att modern kommer att överge honom på flygplatsen, fem år gammal och skicka honom ensam till Sverige. Eller när fostermodern i Sverige lämnat honom ensam en stund, som han tror för evigt och han räknar frenetiskt blomkrukorna för att uppskatta hur länge han kan överleva av jorden. Första lärarinnan i Sverige som direkt och okänsligt, basunerar ut att han har en livsfarlig sjukdom, blöder han så kan han dö. Därför måste han alltid bära hjälm. Klasskamraterna tror genast att Zanyars sjukdom smittar. Så mycket svek från en vuxenvärld som ska borga för trygghet och säkerhet för ett barn.

Språket i boken förtjänar att särskilt omnämnas. Det gnistrar och glimmar vackert. Zanyar Adami är dessutom en fena på att förädla orden, stöpa om dem och ge dem delvis ny innebörd. Spänstigt och kreativt.

Tankarna efter att ha läst *Glaspojken* går förstås inte bara till Zanyar och hans öde utan osökt till alla ensamkommande barn och allt bagage de bär på inombords.

Jag ville få ihop skärvorna av min barndom och bidra till mer empati och förståelse för hur det är att vara med om krig som barn och komma ensam till Sverige, säger Zanyar Adami själv om sin bok. Det har han lyckats med.

I början av december kommer dessutom Zanyar Adamis nya kortfilm *Hjälmen*, baserad på boken. Till dess kan jag varmt rekommendera hans tidigare dokumentärfilm *Gerillasonen* som ger en ytterligare dimension av hans relation till föräldrarna. Nu som vuxen. Finns på SVT play.

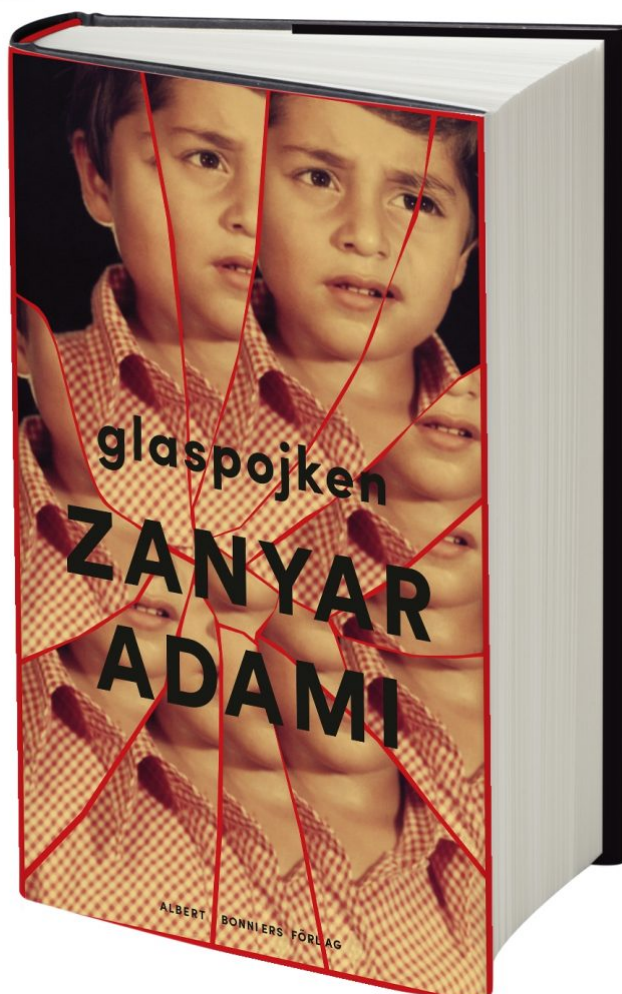
Text: Heléne Nellvik

Författarporträtt: Andy Prhat

Glaspojken

Zanyar Adami

Albert Bonniers Förlag

Zanyar Adami, född 1981, är föreläsare och filmregissör. Han har en bakgrund som skribent och chefredaktör samt grundare av *Gringo*. Som filmskapare är han mest känd för den uppmärksammade dokumentären *Gerillasonen* om relationen till föräldrarna och *Molly* en interaktiv film om vad dödsskjutningar gör med ett område.

2005 erhöll han stora journalistpriset som årets förnyare. Han har sommarpratats i P1 och deltar regelbundet i *Tankar för dagen i P1*.

Glaspojken är hans litterära debut.